

Dėl kaimo vardo *Jedžiōtai* raidos ir kilmės

LAIMUTIS BILKIS

Lietuvių kalbos institutas, Petro Vileišio g. 5, 10308 Vilnius

El. paštas laimutis.bilkis@lki.lt

Remiantis gyvosios kalbos, istorinės toponimikos ir antroponimikos duomenimis, straipsnyje analizuojama Skuodo r. Aleksandrijos seniūnijoje esančio kaimo vardo *Jedžiōtai* raida ir kilmės galimybės. Tuo tikslu plačiai aptariami XVII a. II pusės – XVIII a. I pusės Ylakių bažnyčios metrikų knygose esantys kaimo ir jo gyventojų paminėjimai. Apžvelgus užrašymus istorijos šaltiniuose detalai paaiškinamos galimos įvairių fonetinių ir morfologinių formų atsiradimo juose priežastys, išskiriami būdingiausi šaltinių variantai. Įrodinėjama, kad pirminė oikonimo forma buvo **Eidžiōtai*, kilusi iš dvikamienio asmenvardžio *Eidžiōtas*, **Eidžiōtas*. Iškelus tokią raidos ir kilmės hipotezę kritiškai vertinama anksčiau kitų tyrėjų pateikta oikonimo kildinimo iš avd. **Jedžiōtas* arba **Jedžius*, **Jadžius* galimybė.

Raktažodžiai: oikonimas *Jedžiōtai*, oikonimų raida, oikonimų kilmė, istoriniai užrašymai, asmenvardžiai *Eidžiōtas*, **Eidžiōtas*

IVADAS

Skuodo r. Aleksandrijos seniūnijoje esantis Jedžiotų kaimas nėra labai plačiai žinoma Lietuvos gyvenvietė. Ji neišsiskiria nei dydžiu, nei gyventojų gausa, nei plačiai ištyrinėta istorija. Tiesa, enciklopedinių žinių apie ją galima rasti dėl to, kad šalia, dešiniajame Luobos krante, yra piliakalnis, kuriame rasta akmeninių kirvukų, žalvarinių ir geležinių dirbinių [20, 685]. Taigi žmonių Jedžiotų apylinkėse gyventa jau seniai. Šio kaimo vardas yra savitos struktūros, neturintis analogų Lietuvos vardyne. Jo kilmė nėra lengvai nuspėjama. Lietuvių priesaginių oikonimų darybos tyrimui skirtame darbe šis vardas priskiriamas prie neaiškios struktūros darinių: manoma, kad jis yra asmenvardinės kilmės, kilęs iš avd. **Jedžiōtas* arba **Jedžius*, **Jadžius*, kurių galimumui pagrįsti pateikiamas (su klaustuku) avd. *Jedzevičius* [25, 108]. Kitaip tariant, spėjama, kad tai gali būti kuopinis oikonimas, t. y. darinys iš avd. **Jedžiōtas* daugiskaitos, arba priesagos *-iotai* vedinys iš avd. **Jedžius*, **Jadžius*. Kalbant apie šią hipotezę pirmiausia kyla abejonių dėl visų trijų rekonstruotų asmenvardžių tikrumo. Tokių antroponimų nesuponuoja dabartinis pavardynas, nes su abejone pateikta pvd. *Jedzevičius* greičiausiai yra skolinta iš slavų kalbų, plg. lenk. pvd. *Jadzewicz*, *Jadzewicz*, *Jedzewicz* [29, 248, 336], brus. pvd. *Јадзевіч* [35, 498; 14, 827, 783]. Todėl kažin ar yra pagrindo manyti, kad rekonstruotų asmenvardžių šaknis *jedž-* galėtų būti gimininga su pavardės *jedz-*. Be to, asmenvardžių **Jedžiōtas*, **Jedžius* bent kol kas nėra užfiksuota istorinės

antroponimikos tyrimuose – tai taip pat leidžia abejoti oikonimo *Jedžiötai* kilimo iš jų galimybe.

Atsižvelgiant į neskaidrią oikonimo struktūrą ir kylančias abejones dėl aptartos kilmės hipotezės, išskyla būtinybė kiek įmanoma išsamiau išanalizuoti jo vartosenos gyvojoje kalboje ir istorijos šaltiniuose ypatumus. Todėl šio straipsnio tikslas – remiantis dabartinės ir istorinės toponimikos bei antroponimikos duomenimis, iširti kaimo ir jo vardo raidos ypatybes ir pateikti labiausiai tikėtiną šio oikonimo kilmės hipotezę. Norint tai atlikti reikalinga gyvenvietės istorinio konteksto apžvalga ir detali oikonimo užrašymų iš gyvosios kalbos bei istorijos šaltinių analizė, galinti padėti nustatyti (rekonstruoti) pirminę jo formą.

GYVOSIOS KALBOS DUOMENYS

Pirmuoju užrašymu iš gyvosios kalbos galima laikyti Juozo Tumo-Vaižganto 1904 m. pateiktą Telšių apskrities (pavieto) Ylakių parapijai priklausiusio kaimo vardo formą *Jedžiötai* [31, 52]. Kazimiero Būgos tikrinių žodžių kartotekos, sudarytos XX a. pradžioje, kortelėje užrašytas Skuodo apylinkių kaimo (sodos) vardas *Jedžiötai* [11]. Svarbu pabrėžti tai, kad šio įrašo autorius yra kalbininkas Antanas Salys. Tokia pati kaimo vardo forma *Jedžiötai* pateikta ir tarpukariu veikusios Pavardžių ir vietovardžių komisijos sudarytose gyvenamųjų vietų bylose. Kaimas priklausė Mažeikių apskrities Ylakių valsčiui [24, 9]. 1935 m. šio kaimo žemės vardyno anketoje, kurią, apklausdamas vietinius gyventojus, sudarė mokytojas Antanas Žališauskas, užrašyta tarminė oikonimo forma *Iedžio'ta*, kuri atkurta į bendrinės kalbos *Iedziotai*. Kyla abejonių dėl šių vardų grafinio perteikimo. Gali būti, kad raidę *i* (*I*) čia reikėtų skaityti kaip *j* (*J*) (*Jedziotai*), nes atkurto varianto pradžioje esant diftongui [*ie*] tarminė forma turėtų būti su diftongu [*ei*]. Kitaip sakant, tokiu atveju anketoje reikėtų tikėtis ne tarminės formos *Iedžio'ta*, o *Eidžio'ta*. Taigi nustatant tikrąjį gyvosios kalbos vardą anketos duomenimis kliautis negalima. Norminamojo pobūdžio leidiniuose, paremtuose gyvąja vartoseną, nuosekliai vartota ir vartojama forma *Jedžiötai*: *Jedziotų km.* 1925 m., 1959 m. [15, 146 (1); 17, 397 (2)], *Jedžiötai* (2), k. 1976 m. [16, 105].

Oikonimo užrašymų iš gyvosios kalbos analizė leidžia teigti, kad dabartinė forma *Jedžiötai* vietinių gyventojų neabejotinai vartojama ir yra pakankamai sena. Apie tai liudija XX a. pradžios bei I pusės duomenys.

ISTORINIAI UŽRAŠYMAI

Jedziotų kaimo radimąsi reikėtų sieti su XVI a., kurio II pusėje gyvenvietė jau yra minima. 1564 m. Grūstės (3) valsčiaus valakų matavimo plane nurodoma Jedziotų vaitija (*Woytowstwo Eydziackie*) [22, 110], o amžiaus pabaigoje Raseinių žemės teismo aktų knygoje užrašytas Grūstės valsčiuje esantis Jedziotų kaimas (*Ейдзятмы*), turintis 55 valakus žemės ir priklausantis Grūstės dvarui [36, 109] (4).

Daug informacijos apie kaimo vardo raidą suteikia išlikusių Ylakių parapijos, kuriai priklausė Jedziotai, bažnytinė knyga įrašai. 1676–1738 m. jungtinių metrikų knygoje (5)

- (1) Tuomet kaimas priklausė Mažeikių apskrities Ylakių valsčiui, jame buvo 70 ūkių ir 367 gyventojai.
- (2) Priklausė Skuodo r. Aleksandrijos apylinkei.
- (3) *Grūstė* – kaimas Skuodo r. Ylakių seniūnijoje.
- (4) Janio Spruogio veikale kaimo paminėjimo metai nėra nurodomi, apsiribojama tik viso šaltinio laikotarpiu apibrėžimu – 1584–1599 m.
- (5) Knyga rašyta lotynų kalba, tačiau vietovardžių užrašymuose yra nemaža lenkų kalbos grafinių, fonetinių, morfologinių elementų.

gyvenvietė minima daug kartų. 1676 m. užfiksuota Jedžiotų gyventojų Kristoforo Jurgelaičio ir Klauseikiuose gyvenusios našlės Agnietės Šėmaitės (*Cristophorus Jurgielaytis de Edziatij Cum Agnetij Źziemaytie Vidua de Klaufeykij*) santuoka, o liudininku nurodomas Jedžiotų gyventojas Mykolas Vėžys (*Michael Wieżis de Edziatij*) [7, 1]. 1678 m. užrašytas našlys Dovydas Skirutaitis iš Vabalių kaimo (*Dauid Skirutajitij Viduuf de WabaliŹ*), vedęs Jedžiotų gyventoją Ievą Tamošaitę (*Eua thamoŹayte de Edziatij*), vyras Motiejus Andulaitis iš Girdenių kaimo (*Mattheuf Andulayitij de girdenij*), jo žmona Ona Butaitė iš Jedžiotų kaimo (*Anna Butayte de Edziatij*) bei to paties kaimo gyventojas liudininkas Dovydas Kaubraitis (*Dauid Kaubrjayitij de Edziatij*), vyras Jonas Anulaitis iš Gailiškių kaimo (*Joannef Anulayitij Viduuf de <...> gailij*), jo sutuoktinė Magdalena Žiogaitė, gyvenusi Jedžiotuose (*Magdalena Ziogaytie de Edziatij*), ir liudininkas Erazmas Tamošaitis iš Jedžiotų (*HeraŹmuf tamoŹaytis de Edziatij*), Jedžiotų kaimo gyventojai vyras Kazimieras Venckaitis, žmona Ona Jautakaitė (*Cafimiruf Węckayitij Cum Anna, Vidua Jautakaytie, omnes de Edziatij*) ir jų santuokos liudininkas Augustinas Burnevičius (*AuguŹtinuf Burnewicż*), vyras Kristoforas Dakanaitis (*Cristophorus dakanayitij de Edziatij*), jo sutuoktinė Elžbieta Piečaitė (*Elifabeta pieczaytie de Eadem*) ir liudininkas Augustinas Uzbonaitis (*AuguŹtinuf uzbonayitij (6) de Edziatij*) [7, 3]. Tais pačiais 1678 m. dar užfiksuotas Motiejus Dakanas iš Kuliškių kaimo (*Mattheuf dakans de Kulijżki*) su žmona Ona Motušaitė, gyvenusia Jedžiotuose (*Anna, MotuŹzaytie, de Edziatij*), kurių santuoką paliudijo Jedžiotų gyventojas Juozapas Katušas (*Josephuf KatuŹ de Eadem*), taip pat Stanislovas Milieškaitis, gyvenęs Jedžiotuose (*Stanislauf MylieŹkajitij de Edziatij*), jo sutuoktinė Ona Giltinaitė iš Gedrimų kaimo (*Ana, Giltynayte de giedrimij*) bei liudininkas Kazimieras Vanagas iš Jedžiotų (*Cafimiruf, WanakŹ, de Edziatij*) [7, 4]. Toliau minėtoje knygoje yra tokie Jedžiotų kaimo ir jo gyventojų užrašymai: žmona *Annæ, NorwoyŹzayte de Edziatij*, liudininkas *Michael Motuf... (7) de Edziatij* 1679 m. [7, 5]; vyras *Josephuf Jonaitij de Edziatij*, liudininkas *Cafimiruf Węckayitij de Edziatij* 1680 m. [7, 7]; žmona *Urfule girdenayte <...> de Edziatij*, liudininkė *Marianna Girdenienie de Edziatij* 1681 m. [7, 8]; žmona *Elifabeht Lauczyte de Edziaty* 1688 m. [7, 22]; vyras *Adamus Mykutaytis de Edziaty*, liudininkas *Mathiaf Dakanis de Edziaty* 1692 m. [7, 26]; žmona *marianna Burnayte de Edziaty* 1698 m. [7, 34]; *de Edziaty*; žmona *Barbara Katużowna de Edzioty*, liudininkas *Chrostophorus Dakanis de Edzioty*; žmona *Christina Węncowna de Edzioty* 1699 m. [7, 35]; žmona *Ana Dawzinaite de iedziaty*, liudininkas *Matias Dakanis de iedziaty* 1702 m. [7, 38]; žmona *Marianna butkiowa de Edziatij*, liudininkas *ChryŹtophoruf Staphonayitij de Edziatij* 1716 m. [7, 14].

Gausu duomenų apie Jedžiotų kaimą, jo vardo variantus ir Ylakių parapijos 1683–1699 m. krikšto metrikų knygoje. 1683 m. šio kaimo gyventojai Adomas Jurevičius su žmona Kotryna (*Adamus Jurewicz Catharina de Edziatis*) krikštijo dukrą Kristiną (*Kristina*), kurios krikštatėvais buvo Augustinas Girdenaitis, Ona Bublaitė ir Zofija Budraitė (*Augustinus Girdenaytis et Anna Bublajte de Edziatis et Zophia Budrayte de Edziatis*); tais pačiais metais užrašyti Jedžiotų gyventojai tėvai Andriejus Šikšnaitis ir Apolonija Matusaitė (*Andrea Szyksznaytis et Apollonia Matusowna*), kurių sūnų Joną (*Joannes*) pakrikštijo Juozapas Katušis su Kristina Motuzaite ir Augustinas Kaubraitis su Agota Strykaite (*Iosephus Katuzis cu⁷ (8) Cristina Motuzowna et AuguŹting Kaubrjaytis cum Agata Strykayte de Edziatis*) [21, 4]. Toliau krikšto įrašų knygoje randami tokie oikonimo raidą ir kaimo istorinės

(6) Asmenvardis sunkiai įskaitomas, todėl jo autentiškumas kelia abejonių.

(7) Asmenvardžio baigmuo neįskaitomas.

(8) Lot. *cum* 'su' trumpinys.

antroponimijos kontekstą reprezentuojantys duomenys: krikšto tėvas *Ioannis Kuris de Jiadziatis* 1684 m. [21, 5]; tėvai *Martini Butaytis et Mariannæ de Edziatis*, krikšto tėvai *Anna Woyciechowna et Mathias Ławczaytis de Edziotis* 1684 m. [21, 6]; tėvai *Marcuf Dyrkfztif, Magdalena Meliefzkaytie de Edziatif*, krikšto tėvai *Caffmiruf Waztunaytif, Marianna Matutaytie (9) Edziatif*; tėvai *Augufstinuf Grycaytif, Marianna Lauczaytie de Edziatif*, krikšto tėvai *Kristophoruf tomoŝzaytif de Edziatif, jrannef Kaubrattif de Edziatif* 1684 m. [21, 7]; krikšto motina *Elifabeta⁹ gudaytie de Edziatif*; tėvai *Andrea Piotrowic, Marianna de Edziatif*, krikšto motina *Agnef gælwotaytie de Edziatif*; tėvai *Michaeli Sarmatc de Edziatif, Elifabeta*; tėvai *Iosephuf Katuzif de Edziatif, Catarina*, krikšto tėvai *Cafimiruf Wanagf et Daudid Węckuf, Anna burbaytie <...> de Edziatif* 1684 m. [21, 8]; tėvas *Petrus Mlieskaytis de Jedzioty*, krikšto tėvas *Joannes Kaubratis de Jedzioty* 1684 m. [21, 11]; tėvai *Hieronimus Narmont et Marianna de Edziatis*, krikšto tėvai *Anna Waytiekayte de Edziatis et Mathias Lauczaytis de Edziatis*; krikšto tėvas *Adamus Wiezaytis de Edziatis*; tėvai *Michaelis Kaukris et Eua Lemfzate de Eydziaty*, krikšto tėvai *Andrea Petraytis de Eydziaty et Dauide Kaubratis de Eydziaty et Marianna Waytiekate de Eydziaty* 1684 m. [21, 16]; tėvai *Stanislai Derkintaytis Marianna Urbonate de Eydziaty*, krikšto tėvai *Chriftina Burniewiczowna de Eydziaty cu⁹ Joanne Wirkszas de Eydziaty* 1685 m. [21, 17]; krikšto tėvas *Andreas Petraytis de Eydziaty*; tėvai *Mathia⁹ Dakanatis et Annæ Motufate de Eydziaty*, krikšto tėvai *Petruf Meliefzka cu⁹ Marianna Motufate de Eydziaty* 1685 m. [21, 18]; krikšto motina *Eua Reziukate de Eydziaty*; tėvai *Josephi Kibirs et Elifabethæ Dakanate de Eydziaty*, krikšto tėvai *Chriftina Rapalate cu⁹ Michaele Waydył et Eua Rezykate de Eydziaty* 1685 m. [21, 20]; krikšto tėvas *Cafimirus Węckus de Edziaty*; tėvai *Chriftophorus Stephonaytis et Helisabeth Pieczayte de Edziaty*, krikšto tėvai *Daudid Kaubris de Edziaty Cum Criftina Stephonayte de Edziaty et Augufstinus Girdenis de Edziaty et Anna Węckowa de Edziaty* 1685 m. [21, 21]; tėvai *Michael Motufaytis et Anna Kiwilayte de Edziaty*, krikšto tėvai *Dawid Kaubris de Edziaty Cum Marianna Rapaliowa de Edziaty et Joannes Wirkszas de Edziaty et Helisabetha Matufayte de Edziaty*; tėvai *Augufstinus Grybowicz et Marianna Lauczayte de Edziatis*, krikšto tėvai *Marianna Waszkayte de Edziaty et Ioannes Kuzis de Edziaty* 1685 m. [21, 23]; tėvai *Augufstinus Burniewicz et Marianna Burbeklayte de Edziaty*, krikšto tėvai *Chrystophorus Stephonaytis de Edziaty Cum Catharina Łabrencayte de Edziaty* 1686 m. [21, 26]; krikšto motina *Mari... Wanagayte de Edziatis* 1686 m. [21, 27]; tėvai *Martinus Lulaytis et Helisabet... Czarneckayte de Edziaty* 1686 m. [21, 28]; tėvai *Andreas Piotrowicz et Gałwelayte de Edziaty*; tėvai *Dawidis Węckus et Anna de Eydziaty*, krikšto motina *Anna Kibiriene de Eydziaty* 1686 m. [21, 31]; krikšto tėvas *Casimirus Rymeykis de Edziaty* 1687 m. [21, 34]; krikšto tėvas *Daniel Girdenatis de Eydziaty* 1687 m. [21, 35]; krikšto tėvai *Anna Ziogayte cum Augufstyno Tamofzaytif, Anna Iautakayte <...> de Iiadziaty* 1687 m. [21, 37]; tėvai *Ioanni Caubrattis et Marianna de Edziatow*, krikšto motina *Marianna Tamofzayte de Edziatow* 1687 m. [21, 39]; krikšto tėvai *Marianna Kibirayte de Edziatow et Augufstinus Tamofzaytis de Edziatow*; tėvai *Joanni Balfaytis et Eua*, krikšto tėvai *Markus Dyrkfstaytis cu⁹ Eua Sarmatayte <...> de Edziatow* 1687 m. [21, 44]; tėvai *Bartholomei Pofzkif et Magdalene de Edziatow* 1688 m. [21, 45]; krikšto tėvai *Daudid Mickiewicz et Casimirus Rymeyko de Eydziaty* 1688 m. [21, 46]; tėvai *Joanni Bunzis et Anna*, krikšto tėvai *Agotha Strykayte Cu⁹ Abramo Draukfzaytif et chrystyna Rapalayte de Edziaty* 1690 m. [21, 67]; tėvai *Joanni Buczys et Anna de Edziaty*, krikšto motina *Anna Waykayte de Edziaty* 1691 m. [21, 75]; tėvai *Mathei girdenif et Elifabet de Edziaty*, krikšto

(9) Asmenvardžio autentiškumas kelia abejonių, gali būti perskaitomas kaip *Matulaytie*.

tėvai *Daniel Girdenaytis Cum Marianna Vaydylienæ de Edziaty* 1691 m. [21, 76]; tėvai *Michaeli Sarmataytis et Elifabeth de Edziaty*, krikšto tėvai *Catharina Numgaudienæ Cum Daniel Venckuf et Agotha motufayte de Edziaty* 1691 m. [21, 78]; krikšto tėvas *Mathias Dækans de Eydziaty* 1691 m. [21, 85]; tėvai *Auguftini grycius et Mariannæ de Edziaty* 1692 m. [21, 87]; tėvai *Chriftophori Stephonatis et Elisabethæ de Eydziaty*, krikšto tėvai *Iosephus Kiburs cum Anna Szernukate et Martiang Kibiratis de Eydziaty* 1692 m. [21, 90]; tėvai *Petri Paulaytis, Juftyna*, krikšto tėvai *Michael Paulaytis cum Marianna Vaszkayte*, asistentas *Ioannes Dułaytis de Edziaty* 1693 m. [21, 102]; tėvai *Tomi Szakalis Matris Elifabetha de Edziaty* 1694 m. [21, 113]; tėvai *Ioanni Vyrkųzas, Krystyne*, krikšto tėvai *Joannes Kuzis cum Anna Urbonate et Ioannes Dulis de Edziaty* 1695 m. [21, 121]; krikšto tėvas *Iozepho Ūłakis de Edziaty* [21, 127]; tėvai *Augustini Rapalis, Krystyna*, krikšto tėvai *Auguftynus Valeykaytis cu^o Marianna Vaydylayte de Edziaty*; tėvai *Iosephi Narkaytis, Krystyna*, krikšto tėvai *Barbara Katuzayte cum Petro Paulaytis de Edziaty* 1696 m. [21, 128]; tėvai *Andrej num gaudis Matris Catharina de Edziaty*, krikšto tėvas *Abram Pitrulaytis Edziaty* [21, 133]; krikšto motina *Marianna Vaydyliene de Edziaty* 1696 m. [21, 134]; tėvai *Mathei girdenis et Elifabetha*, krikšto tėvai *Marianna Vaydyliene cum Ioann... Kuzis de Edziatis* 1698 m. [21, 137]; krikšto tėvai *Anna Tamofzayciowa cum Michele Voydylo <...> de Edziaty* 1698 m. [21, 140]; tėvai *Augustini Vytelaytis, Marianna de Edziaty* 1698 m. [21, 142]; tėvai *Christophori Roka de Iedziaty, Anna Szerneckayte*, krikšto tėvai *Hieronimg Krizaytis Cu^o Mariana Matiekayte de Iedziaty* 1698 m. [21, 145]; tėvai *Michael Vrbons de Edzioty, Marianna Szopayte*, krikšto tėvai *Petrus Panłonski (10) Cu^o Marianna Mileszkowa de Edzioty*; tėvai *Daniel Girnaytis de Iedzioty, Anna Dekowna*, krikšto tėvai *Augustinus Kaubre Cu^o Sophia Remekowna de Iedzioty* 1699 m. [21, 149]; tėvai *Hieronimi Markaytis de Iedzioty, Christina Wieszowna* 1699 m. [21, 150].

Jedžiotų kaimo vardas dažnai minimas ir vėlesnėse Ylakių parapijos metrikų knygoje: *de Edziaty* 1712 m. [8, 3], *de Eydziaty* 1713 m. [8, 27], *de Edziatis* 1718 m. [8, 75], *de Eydziaty* 1720 m. [8, 84], *de Edziatis* 1720 m. [8, 85], *de Edziatis* 1720 m. [8, 89]; *Eydziaty* 1794 m. [9, 2, 3, 4], *Edziatty* [9, 7], *Edziotty* [9, 9], *Eydziatty* 1795 m. [9, 25], *Eydziaty* 1796 m. [9, 28], *Eydziaty* 1802 m. [9, 118] ir t. t.

Įdomu tai, kad XVI a. II pusėje paminėta Jedžiotų vaitija išliko ir XIX a. I pusėje. 1825 m. sudarytame lenkiškame 1816 ir 1818 m. šios vaitijos valstiečių registre užrašytas ir Jedžiotų kaimas: *Wies Eydziaty* [26, 1]. Tais pačiais metais gyvenvietė minima Grūstės vaitijos, Sedos miestelio ir vaitijos bei Pašilės vaitijos valstiečių sąrašuose: *do Eydziat* [5, 1, 3], *Do Wsi Eydziat* [5, 4]. Ignacijaus Hołowińskio 1854 m. sudarytame Telšių ir Žemaitijos vyskupystės gyvenviečių sąrašė pateiktas Skuodo parapijai priskirto kaimo vardas *Jedžiotā* [6]. Kauno gubernijos gyvenviečių sąrašė, išleistame 1892 m., nurodyta gyvenvietė (*селеніе*) *Ейдзяны*, esanti Telšių apskrityje Ylakių valsčiuje [37, 48]. Greičiausiai ją taip pat reikėtų tapatinti su Jedžiotų kaimu.

Išsamiai išanalizavus kaimo vardo užrašymus bažnytiniuose ir kitokio pobūdžio istorijos šaltiniuose galima išskirti tokius variantus: *Woytowstwo Eydziackie* 1564 m., *Ейдзяты* (XVI a. pabaiga), *de Edziatif* 1676 m., 1678 m., 1680 m., 1684 m., *de Edziatis* 1683 m., 1684 m., 1685 m., 1698 m., 1718 m., 1720 m., *de Jiadziatis* 1684 m., *de Edziotis* 1684 m., *de Jedzioty* 1684 m., *de Edziatis* 1684 m., 1686 m., *de Eydziaty* 1684 m., 1685 m., 1686 m., 1687 m., 1688 m., 1691 m., 1692 m., 1720 m., 1794 m., 1796 m., 1802 m., *de Edziaty* 1685 m., 1686 m., 1687 m., 1688 m., 1690 m., 1691 m., 1692 m., 1693 m., 1694 m., 1695 m.,

(10) Asmenvardis užrašytas neaiškiai, jo autentiškumas abejotinas.

1696 m., 1698 m., 1699 m., 1712 m., *de Iiadziaty* 1687 m., *de Edziatow* 1687 m., 1688 m., *de Iedziaty* 1698 m., *de Edzioty* 1699 m., *de Iedzioty* 1699 m., *de iedziaty* 1702 m., *de Edziatif* 1716 m., *de Eydziaty* 1713 m., *de Edziatis* 1720 m., *Edziatty* 1795 m., *Edziotty* 1795 m., *Eydziatty* 1795 m., *Wies Eydziaty* 1825 m., *do Eydziat*, *Do Wsi Eydziat* 1825 m., *Jédźiotā* 1854, *Ejđzjany* 1892 m.

Apžvelgiant visų fiksuotų oikonimo variantų užrašymo ypatumus visų pirma pažymėtinas daugeliui iš jų būdingas afrikatos [dž] perteikimas raidėmis *dz*, *dž*. Tai yra plačiai paplitęs lietuvių vietovardžių slavinimo slavų kalbomis rašytuose istorijos šaltiniuose reiškiny, plg. kaimų vardus *Радзюле* 1804 m., *Радзюли* 1873 m. (= *Radžiūliai* (11), *Радзюны* 1902 m. (= *Radžiūnai* (12) [10]. Kita vertus, vietovardžių [dž] paprastai žymima *dz* ir lotynų kalba rašytuose dokumentuose – manoma, kad ši lietuvių afrikata nežymima todėl, kad lotynų kalboje jos nėra, plg. *Pagi Bujwidziu* 1599 m. = **Buivydžių*, *Buivydžiai* [3, 191], dar plg. oikonimų užrašymus XVII a. Molėtų bažnyčios lotyniškuose metrikuose *de Geydziu*, *de Geydzi*, *de Gieydziu* = *Gaidžiaĩ*, *de Grodziu*, *de Grudzie* = *Grúodžiai* [4, 158, 159] ir to paties laikotarpio Lankeliškių bažnyčios jungtųjų įrašų knygoje *puftopiedzie*, *Pustopedziæ*, *de Pustopedzie*, *depustopiedzie* = *Pūstapédžiai* [19, 180]. Kadangi Ylakių bažnyčios metrikai rašyti lotyniškai, tačiau vietovardžiuose pastebima ir lenkų kalbos įtaka, tiksliai nusakyti afrikatos [dž] žymėjimo raidėmis *dz*, *dž* priežastis nėra lengva. Bet kuriuo atveju aišku, kad formos su *dz*, *dž* nėra autentiškos, o suslavintos ar sulotynintos. Tą, beje, patvirtina ir vienintelė aptartuose Ylakių šaltiniuose rasta forma *de Edziatis* 1720 m. [8, 89], kurioje afrikatos [dž] perteikimui pasitelkta lenkų kalbos raidė *ż*, ir kitų metrikuose esančių oikonimų rašymas su *dz* vietoje *dž*: *de Kadzie* 1699 m. [21, 147] (= *Kadžiaiĩ*) (13), *de Minwidzie* 1699 m. [21, 148] (= *Milvėdžiai*) (14), *de Narwidzie* 1699 m. [21, 148] (= *Narvėdžiai*) (15), *De fugawdzie* 1699 m. [21, 150] (= *Sugaūdžiai*) (16).

Kitas bemaž visuotinai fiksuojamas Jedžiotų kaimo vardo užrašymų bruožas – galūnės *-ai* vertimas į *-is* arba *-y*, *-ы*. Pirmuoju atveju (*de Edziatif*, *de Edziatif*, *de Edziatis*, *de Iiadziatis*, *de Edziotis*, *de Edziatis*, *de Edziatis*) galima įžvelgti oikonimo lotyninimą pridėdant daugiskaitos abliatyvo galūnę *-is*, plg. istorinius lietuvių oikonimų užrašymus *de Degiafis* (= *Degėšiai*), *de Girpetrif* (= *Girpetriai*) [3, 165], *de Griskonis* (= *Griškónys*), *de Pelesziscis* (= *Pelėšiškės*), *de Paniemunicis* (= *Panemuniškai*, dial. *Panemunykai*), *de Wezancis* (= *Vėžionys*) [23, 28]. Galūnės (po kietojo priebalsio) *-ai* vertimas į lenk. *-y*, rus. *-ы* (*Ejđzjany*, *Edziaty*, *de Edzioty*, *de iedziaty*, *de Jedzioty*, *de Eydziaty*, *de Iiadziaty*, *de Iedziaty*, *de Iedzioty*, *de Eydziaty*, *Edziatty*, *Edziotty*, *Eydziatty*, *Ejđzjany*) priskirtinas lietuvių oikonimų morfologinio slavinimo būdingiausiems reiškiniams, plg. *de Czulany* (= *Čiulėnai*), *de Mieluny* (= *Mieliūnai*), *de Malaty* (= *Molėtai*), *de Zury* (= *Žiūrai*) [4, 40–41], *de oppido Saląnty*, *de Saląnty* (= *Salantai*) [12, 106], *Zuwinty* (= *Žuvintai*), *Czyzuny* (= *Čižiūnai*), *Dubiany* (= *Dubėnai*) [23, 207, 191, 192], *kibartÿ* (= *Kybártai*), *Łepolaty*, *Łepolaty* (= *Liepalótai*), *Jodupeny*, *Jodupianÿ*, *Jodupiany* (= *Júodupėnai*) [19, 172, 175],

(11) *Radžiūliai* – kaimas Vilniaus r. Nemenčinės seniūnijoje.

(12) *Radžiūnai* – kaimas Alytaus r. Alytaus seniūnijoje.

(13) *Kadžiaiĩ* – kaimas Skuodo r. Ylakių seniūnijoje.

(14) *Milvėdžiai* – kaimas Skuodo r. Ylakių seniūnijoje.

(15) *Narvėdžiai* – kaimas Skuodo r. Skuodo seniūnijoje.

(16) *Sugaūdžiai* – kaimas Mažeikių r. Židikų seniūnijoje.

Бойдаты (= *Baidotai*) (17), *Вамбуты* (= *Vembūtai*) (18), *Жутовты* (= *Žutautai*) (19), *Ливинты* (= *Livintai*) (20) [37, 40, 42, 49, 20].

Slavinimu laikytini ir dažni atvejai, kai kaimo vardas istorijos šaltiniuose užrašytas kirčiuotą [o] po minkštojo priebalsio perteikiant raide (*i*)a, я: *Woytowstwo Eydziackie*, *Ейдзяты*, *de Edziatif*, *de Edziaty*, *de iedziaty*, *de Edziatif*, *de Edziatis*, *de Jiadziatis*, *de Edziatis*, *de Eydziaty*, *de Iiadziaty*, *de Edziatow*, *de Iedziaty*, *de Eydziaty*, *de Edziatis*, *Edziatty*, *Eydziatty*, *do Eydziat*, *Do Wsi Eydziat*. Jų antrumą paliudija kad ir rečiau, bet pasitaikantys variantai su (*i*)o: *de Edzioty*, *de Edziotis*, *de Jedzioty*, *de Iedzioty*, *Edziotty*. Toks oikonimų iškreipimo būdas pastebėtas ir kituose istorijos šaltiniuose, plg. *de douiaci*, *de dowiaciu*, *de Douiaci* (= *Daujōčiai*) [4, 158], *Bijaty* 1854 m. [6], *w. Bijaty* 1862 m. [2, 209] (= *Bijōtai*) (21).

Iš visų surastų Jedžiotų kaimo vardo istorinių užrašymų išskirtini XIX a. II pusės variantai *Jédžiotā* 1854 m., *Ейдзяны* 1892 metais. Pirmasis atspindi šiaurės žemaičiams telšikiams būdingą galūnę *-ai* vertimą į [a], o antrasis vertintinas kaip klaida, matyt, atsiradusi dėl oikonimų su priesagomis *-(i)onys*, *-(i)oniai*, *-ėnai*, kurie buvo suslavinami šias priesagas keičiant į rus. *-аны*, *-яны*, lenk. *-ану*, *-яну*, analogijos.

Taigi visi čia aptarti oikonimo *Jedžiōtai* užrašymų istorijos šaltiniuose atvejai priskirtini slavinimo, lotyninimo, tarmės ypatybių respektavimo reiškiniams. Jie nėra esminiai aiškinantis kaimo vardo kilmę.

Žymiai svarbesni yra oikonimo pradžios perteikimo istoriniuose užrašymuose variantai. Juos galima suskirstyti į tris grupes: su žodžio pradžios *ei-* (*Woytowstwo Eydziackie* 1564 m., *Ейдзяты* (XVI a. pabaiga), *de Eydziaty* 1684 m., 1685 m., 1686 m., 1687 m., 1688 m., 1691 m., 1692 m., 1720 m., 1794 m., 1796 m., 1802 m., *de Eydziaty* 1713 m., *Eydziatty* 1795 m., *Wies Eydziaty* 1825 m., *do Eydziat*, *Do Wsi Eydziat* 1825 m., *Ейдзяны* 1892 m.); su žodžio pradžios *e-* (*de Edziatif* 1676 m., 1678 m., 1680 m., 1684 m., *de Edziatis* 1683 m., 1684 m., 1685 m., 1698 m., 1718 m., 1720 m., *de Edziotis* 1684 m., *de Edziatis* 1684 m., 1686 m., *de Edziaty* 1685 m., 1686 m., 1688 m., 1687 m., 1690 m., 1691 m., 1692 m., 1693 m., 1694 m., 1695 m., 1696 m., 1698 m., 1699 m., 1712 m., *de Edziatow* 1687 m., 1688 m., *de Edzioty* 1699 m., *de Edziatif* 1716 m., *de Edziatis* 1720 m., *Edziatty* 1795 m., *Edziotty* 1795 m.); su žodžio pradžios *je-* (*de Jiadziatis* 1684 m., *de Jedzioty* 1684 m., *de Iiadziaty* 1687 m., *de Iedziaty* 1698 m., *de Iedzioty* 1699 m., *de iedziaty* 1702 m., *Jédžiotā* 1854 m.). Kaip matyti, ankstyviausi užrašymai paliudija formą **Eidžiōtai*, kuri fiksuota XVI a. II pusėje ir labai dažnai vartojama nuo XVII a. II pusės iki XX amžiaus. Variantas **Edžiōtai* taip pat labai dažnas, tik vėlyvesnis – užrašytas XVII a. II pusėje, XVIII amžiuje. Dabartinę gyvosios kalbos formą *Jedžiōtai* atliepiantys užrašymai radęsi taip pat XVII a. II pusėje, tačiau vartoti rečiau nei **Eidžiōtai* ir **Edžiōtai*.

KILMĖS HIPOTEZĖ

Atsižvelgiant į oikonimo variantų chronologiją, vartosenos dažnumą, galimybę paaiškinti jų atsiradimo priežastis, numanomą kilmę, galima teigti, kad labiausiai tikėtina pirminė Jedžiotų kaimo vardo forma buvo **Eidžiōtai*. Tokiu atveju kiek vėlesnį, bet dažną variantą

(17) *Baidotai* – kaimas Skuodo r. Notėnų seniūnijoje.

(18) *Vembūtai* – kaimas Telšių r. Viešvėnų seniūnijoje.

(19) *Žutautai* – kaimas Kelmės r. Šaukėnų seniūnijoje.

(20) *Livintai* – kaimas Kaišiadorių r. Palomenės seniūnijoje.

(21) *Bijōtai* – kaimas Šilalės r. Bijotų seniūnijoje.

**Edžiōtai* galima laikyti tarminiu, atsiradusiu dėl šiaurės žemaičiams telšiškiams būdingos dvigarsio [ei] monoftongizacijos [dėl šio reiškinių žr. 34, 90–92; 13, 28, žemėl. Nr. 10]. Tai, kad **Edžiōtai* dėl vienbalsinimo galėjo atsirasti iš **Eidžiōtai* paliudija ir daugiau tirtose Ylakių bažnyčios 1676–1738 m. jungtųjų bei 1683–1699 m. krikšto knygose pastebėtų ši reiškinį reprezentuojančių asmenvardžių užrašymo atvejų, plg. avd. *Adamus Edyns* [7, 35] (= *Eidintas*), *Gregorius Egird* [21, 21] (= *Eigirdas*), *Ioannes Eydint* (tėvas), *Elisabetha Edintowa* (krikšto motina) [21, 27] (= *Eidintas*, *Eidintienė*), *Ioannes Edyntaytis* [21, 63] ir *Ioannes Eydintaytis* (22) [21, 64], *Anna Eydintiene* [21, 129] ir *Eua Edintayte* [21, 138] (= *Eidintaitis*, *Eidintienė*, *Eidintaitė*). Kita vertus, negalima atmesti, kad užrašymai *Edziaty* ir pan. yra ne tarminių ypatybių perteikimas, o suslavinimo monoftongizuojant dvibalsį [ei] išraiška. Šią galimybę paremia atvejai, kai monoftongizacija fiksuota istorinėje oikonomijoje ir antroponimijoje, nors tuose tarmių plotuose šis dvibalsis nėra vienbalsinamas, plg. *de Egelance* (= *Eīgelonys*, Punios parapija) [23, 192], avd. *karewa*, *milekis* (= *Kareiva*, *Mileikis*, Vilniaus miestas) [32, 98].

Istorijos šaltiniuose anksčiausiai vartotą formą **Eidžiōtai* pirmine galima laikyti ir dėl gana lengvai paaiškinamos jos kilmės. Tai būtų iš dvikamienio asmenvardžio *Eidžiotas*, **Eidžiōtas* kilęs oikonimas, turintis dar bent du tokios pačios kilmės giminaičius lietuvių oikonomijoje, plg. *Eidžiōtai* (23), *Eidžiotai* (24) [18, 471]. Kad šalia antroponimo su kirčiuotu pirmuoju kamieniu galėjo būti variantas su kirčiu antrajame kamienne, rodo abejaip kirčiuojamos panašios struktūros pavardės *Daujotas*, *Daūjotas* ir *Daujōtas*, *Giniotas* ir *Giniōtas*, *Girijotas* ir *Girijōtas*, *Giriōtas* [14, 471, 670, 675]. Kaip rodo anksčiau pateikti detalūs istorijos šaltinių antroponimijos duomenys, šis asmenvardis nuo XVII a. II pusės iki XIX a. pabaigos nei Jedžiotų kaime, nei aplinkinėse Ylakių parapijos gyvenvietėse nebuvo žinomas. Tačiau tai nepaneigia kaimo vardo kilimo iš jo galimybės, nes gyvenvietė radosi anksčiau – bent jau XVI amžiuje.

Dvikamienis asmenvardis *Eidž-iotas* minimas daugelyje antroponimikos darbų [1, 238 (25); 27, 275; 28, 64; 33, 86, 98, 201 (26)]. Asmenvardis *Eidžiotas* išlikęs ir kaip pavardė, kuri XX a. pradžioje buvo paplitusi Varnių apylinkėse, be to, tokį antroponimą neabejotinai atspindi ir suslavinta pavardė *Eidziatavičius* [14, 565 (27)]. Šio dvikamienio asmenvardžio senumą paliudija iš jo išsirutulioję XVII a. vidurio istorijos šaltiniuose fiksuoti bajorų įvardijimai *Pana Eydziatowicza*, *Kazimierza Eydziatowicza* [30, 117], *Pan Eydziatowicz* [30, 118], *Kazimieza Eydziatowicza*, *Eydziatowicz* [30, 141], *Kazimierz Eydziatowicz* [30, 142] (= *Kazimieras Eidžiotavičius*) ir *Pana Jana Eydziatowicza Pisarza Skarbowe[go]* [30, 477], *Jana Eydziatowicza Pifarza Skarbowego* (28) [30, 503] (= *Jonas Eidžiotavičius*).

Pirmine Jedžiotų kaimo vardo forma laikant variantą **Eidžiōtai*, galima spėti, kad dartinė forma *Jedžiōtai*, kurią paliudija ir istoriniai oikonimo variantai *de Jiadziatis*, *de Jedzioty*, *de liadziaty*, *de Iedziaty*, *de Iedzioty*, *de iedziaty*, *Jedžiotā*, galėjo atsirasti tarminio ar suslavinto vardo **Edžiōtai* pradžioje pridėjus *j*. Taip galima manyti turint omenyje faktą,

(22) Greičiausiai tai to paties asmens įvardijimai.

(23) *Eidžiōtai* – kaimas Telšių r. Varnių seniūnijoje.

(24) *Eidžiotai* – kaimas Šilalės r. Šilalės kaimiškoje seniūnijoje.

(25) Kazimieras Būga savarankišką kamieną *-iota(s)* išskiria istorinio oikonimo *Ейdz-яты* struktūroje ir tiesiogiai asmenvardžio *Eidžiotas* nenurodo, tačiau jį galima lengvai numanyti.

(26) Zigmąs Zinkevičius asmenvardį *Eidžiotas* veda iš **Eid-jotas*.

(27) Žodyne šios pavardės nėra apibūdinamos kaip dvikamienės.

(28) Jonas Eidžiotavičius buvo išdo raštininkas.

jog šiaurės žemaičių telšiškių plote yra atvejų, kai žodžio pradžioje prieš *e* yra pridėdamas *j*, plg. *jėma* ← *ėma* [34, 189; 13, 100, žemėl. Nr. 84]. Kita vertus, neatmestina, jog tokių formų atsiradimas gali būti susijęs ir su slavinimu, plg. oikonimo istorinį užrašymą daugiskaitos kilmininko forma z *Jebutan* (29) 1802 m. [10] (= *Eibutóniai*) (30).

IŠVADOS

1. Oikonimo užrašymų iš gyvosios kalbos analizė rodo, kad dabartinė forma *Jedžiūtai* yra tikra, vartota ir vartojama vietinių gyventojų.

2. Išanalizuotų istorijos šaltinių duomenimis, gyvenvietė pradėta minėti bent jau nuo XVI a. II pusės. Išanalizavus kaimo vardo vartoseną istorijos šaltiniuose galima išskirti tris istorinius oikonimo *Jedžiūtai* variantus: **Eidžiūtai* ← *Woytowstwo Eydziackie, Ейдзяты, de Eydziaty, de Eydziaty, Eydziaty, Wies Eydziaty, do Eydziat, Do Wsi Eydziat, Ейdzяны; *Edžiūtai* ← *de Edziatif, de Edzatis, de Edziotis, de Edzatis, de Edziaty, de Edziatow, de Edzioty, de Edziatif, de Edzatis, Edziatty, Edziotty; Jedžiūtai* ← *de Jiadzatis, de Jedzioty, de Iiadziaty, de Iedziaty, de Iedzioty, de iedziaty, Jédziotā*.

3. Atsižvelgiant į visų trijų variantų chronologiją, vartojimo dažnumą, galimas atsiradimo priežastis ir numanomą kilmę, galima teigti, jog pirminė oikonimo forma buvo **Eidžiūtai*, kuri kildintina iš dvikamienio asmenvardžio *Eidžiotas*, **Eidžiūtas*, išlikusio pavardėje. Jo tikrumą paliudija ir istorijos šaltiniuose fiksuoti bendrakilmiai antroponimai *Eydziatowicza, Kazimierza Eydziatowicza, Eydziatowicz, Kazimieza Eydziatowicza, Eydziatowicz, Kazimierz Eydziatowicz* (= *Kazimieras Eidžiotavičius*) bei *Jana Eydziatowicza* (= *Jonas Eidžiotavičius*).

4. Istorinis oikonimas **Edžiūtai* laikytinas antriniu variantu, atsiradusiu dėl [ei] monofongizacijos, kurią galima sieti tiek su tarmės fonetinėmis ypatybėmis, tiek su oikonimų slavinimui būdingais reiškiniais.

5. Dabartinė forma *Jedžiūtai* tikriausiai susidarė tarminio ar suslavinto vardo **Edžiūtai* (← **Eidžiūtai*) pradžioje pridėjus *j*. Šis reiškinys galbūt susijęs su tarmės fonetinėmis ypatybėmis: šiaurės žemaičių telšiškių plote *j* pridėjimo prieš *e* žodžio pradžioje atvejų pastebėta ir kai kuriuose bendriniuose žodžiuose. Kita vertus, neatmestina, jog tokios formos atsiradimas gali būti susijęs ir su slavinimu.

Gauta 2020 10 28
Priimta 2020 11 06

Šaltiniai ir literatūra

- [1] BŪGA, Kazimieras. *Rinkiniai raštai*. T. 1. Vilnius: Valstybinė politinės ir mokslinės literatūros leidykla, 1958. 655 p.
- [2] BUSZYŃSKI, Ignacy. *Opisanie historyczno-statystyczne powiatu Rossieńskiego gubernji Kowienskiej z dodaniem Listy poprawnej Generalnych Starostw b. Księstwa Żmujdzkiego i Popisu Schlachty żmujdzkiej 1528 r. Przez J. B. Wilno: Drukiem Józefa Zawadzkiego, 1874. 235 s.*
- [3] GARLIAUSKAS, Vidas. Lietuviškos oikonimų lytys nelietuviškuose XVI–XIX a. šaltiniuose. *Lietuvių kalbotyros klausimai*, 1998, t. 40, p. 123–204.
- [4] GARLIAUSKAS, Vidas. *XVII a. Molėtų bažnyčios krikšto ir santuokos metrikų knyga*. Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas, 2004. 174 p.

(29) T. y. 'iš Jebutonių'.

(30) *Eibutóniai* – kaimas Pakruojo r. Rozalimo seniūnijoje.

- [5] Grūstės vaitijos, Sedos miestelio ir vaitijos bei Pašilės vaitijos 1825 m. valstiečių sąrašai. *Vilniaus universiteto bibliotekos Rankraščių skyrius* (toliau – VUBRS), f. 5–A1–32. Prieiga per internetą: https://kolekcijos.biblioteka.vu.lt/islandora/object/atmintis:VUB01_000611944#00007.
- [6] Ignatijaus Holowiński Telšių ir Žemaičių vyskupystės vietovardžių rankraštinis sąrašas. *Lietuvių kalbos instituto Baltų kalbų ir vardyno tyrimų centro fondas*.
- [7] Ylakių parapijos 1676–1738 m. jungtinių įrašų knyga. *Lietuvos valstybės istorijos archyvas* (toliau – LVIA), f. 1683, ap. 1, b. 1. Prieiga per internetą: <https://www.epaveldas.lt/vbspi/biRecord.do?biRecordId=11841>.
- [8] Ylakių parapijos 1712–1721 m. krikšto įrašų knyga. LVIA, f. 1683, ap. 1, b. 3. Prieiga per internetą: <https://www.epaveldas.lt/vbspi/biRecord.do?biRecordId=11843>.
- [9] Ylakių parapijos 1794–1802 m. krikšto įrašų knyga. LVIA, f. 1683, ap. 1, b. 13. Prieiga per internetą: <https://www.epaveldas.lt/vbspi/biRecord.do?biRecordId=11852>.
- [10] Istorinių vietovardžių kartoteka. *Lietuvių kalbos instituto Baltų kalbų ir vardyno tyrimų centro fondas*.
- [11] Kazimiero Būgos *nomina propria* kartoteka. *Lietuvių kalbos instituto Baltų kalbų ir vardyno tyrimų centro fondas*.
- [12] KNIŪKŠTA, Pranas. Salantų vardas dviejose XVII a. krikšto įrašų knygose. *Kalbos kultūra*, 2008, t. 81, p. 103–111.
- [13] *Lietuvių kalbos atlasas*. T. 2: *Fonetika*. Teksto autoriai: E. Grinaveckienė, A. Jonaitytė, J. Lipskienė, K. Morkūnas, B. Vanagienė, A. Vidugiris. Redaktorių kolegija: E. Grinaveckienė, A. Jonaitytė, K. Morkūnas (atsak. redaktorius), A. Vidugiris, Z. Zinkevičius. Vilnius: Mokslas, 1982. 148 p.
- [14] *Lietuvių pavardžių žodynas*. T. 1. Teksto autoriai: A. Vanagas, V. Maciejauskienė, M. Razmukaitė. Ats. red. A. Vanagas. Vilnius: Mokslas, 1985. 1151 p.
- [15] *Lietuvos apgyventos vietos*. Kaunas: A. Bako spaustuvė, 1925. 735 p.
- [16] *Lietuvos TSR administracinio-teritorinio suskirstymo žinynas*. D. 2. Parengė Z. Noreika, V. Stravinskas. Vilnius: Mintis, 1976. 398 p.
- [17] *Lietuvos TSR administracinis-teritorinis suskirstymas*. Redaktorius P. Bikelis. Vilnius: Valstybinė politinės ir mokslinės literatūros leidykla, 1959. 1034 p.
- [18] *Lietuvos vietovardžių žodynas*. T. 2. Teksto autoriai: L. Bilkis, G. Blažienė, M. Norkaitienė, A. Ragauskaitė, M. Razmukaitė, D. Sviderskienė. Redaktorių kolegija: L. Balode, L. Bilkis (ats. redaktorius), V. Blážek, G. Blažienė, K. Garšva, A. Ragauskaitė, J. Udolph. Vilnius: Lietuvių kalbos institutas, 2014. 520 p.
- [19] MACIEJAUSKIENĖ, Vitalija. Oikonimai Lankeliškių parapijos XVII amžiaus bažnytinėje knygoje. *Archivum Lituanicum*, 2009, t. 11, p. 159–188.
- [20] *Mažoji lietuviškoji tarybinė enciklopedija*. T. 1. Vyr. redaktorius J. Matulis. Vilnius: Mintis, 1966.
- [21] *Metrica Baptisatorum Ecclesiae Ilocensis* (Ylakių parapijos 1683–1699 m. krikšto įrašų knyga). VUBRS, f. 196–9. Prieiga per internetą: https://kolekcijos.biblioteka.vu.lt/islandora/object/kolekcijos:VUB01_000276214#00006.
- [22] MIŠKINIS, Algimantas. *Lietuvos urbanistikos paveldas ir jo vertybės*. T. 3. *Vakarų Lietuvos miestai ir miesteliai*. Kn. 1. Vilnius: Savastis, 2004. 558 p.
- [23] PALIONIS, Jonas. *XVII a. pabaigos–XVIII a. pirmosios pusės Pūnios parapijos asmenvardžiai ir vietovardžiai*. Vilnius: Vilniaus universitetas, 2008. 327 p.
- [24] Pavardžių ir vietovardžių komisijos Kėdainių, Kretingos, Marijampolės ir Mažeikių apskričių gyvenamųjų vietų sąrašai (bylos). Kn. 2 (mašinraštis). *Lietuvių kalbos instituto Baltų kalbų ir vardyno tyrimų centro fondas*.

- [25] RAZMUKAITĖ, Marija. Lietuvos priesaginiai oikonimai (daktaro disertacija). Vilnius: Lietuvių kalbos institutas, Vytauto Didžiojo universitetas, 1998.
- [26] *Regestr Dufz opuŝczonych 1816 i 1818 w Woytowstwie Eydzickim teraz z nayduiycych się zporzqdzony 1825 Roku Februaryi 24 dnia* (1816 ir 1818 m. Jedžiotų vaitijos kaimų valstiečių sąrašai). VUBRS, f. 5–A1–21. Prieiga per internetą: https://kolekcijos.biblioteka.vu.lt/islandora/object/atmintis:VUB01_000611748#00002.
- [27] SALYS, Antanas. *Rinkiniai raštai*. T. 2: *Tikriniai vardai*. Roma: Lietuvos katalikų mokslo akademija, 1983. 696 p.
- [28] SINKEVIČIUTĖ, Daiva. *Lietuvių dvikamienių asmenvardžių trumpiniai*. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2006. 316 p.
- [29] *Słownik nazwisk współcześnie w Polsce używanych*. T. 4. Wydał K. Rymut. Kraków: Polska akademia nauk, Instytut języka polskiego, 1993. 682 s.
- [30] Trakų pilies teismo 1660–1661 m. aktų knyga. VUBRS, f. 7–TrPt. Prieiga per internetą: https://kolekcijos.biblioteka.vu.lt/islandora/object/ldk-tk%3AVUB01_000255797.
- [31] VAISZGANTAS. Sanrzasas geografiszkuju Lietuvos vardu. *Dirva*, 1904, Nr. 1, p. 35–61. Prieiga per internetą: <https://www.epaveldas.lt/>.
- [32] ZINKEVIČIUS, Zigmas. *Lietuvių antroponimika. Vilniaus lietuvių asmenvardžiai XVII a. pradžioje*. Vilnius: Mokslas, 1977. 304 p.
- [33] ZINKEVIČIUS, Zigmas. *Lietuvių asmenvardžiai*. Vilnius: Lietuvių kalbos institutas, 2008. 840 p.
- [34] ZINKEVIČIUS, Zigmas. *Lietuvių dialektologija*. Vilnius: Mintis, 1966. 542 p.
- [35] БІРЬЛА, Мікалай Васілевіч. *Беларуская антрапанімія 2. Прозвішчы, утвораныя ад апелятыўнай лексікі*. Мінск: Навука і тэхніка, 1969. 505 с.
- [36] *Географическій словарь древней Жомойтской земли XVI столѣтия, составленный по 40 актовымъ книгамъ Россіенскаго земскаго суда архивариусомъ Виленскаго Центральнаго Архива древнихъ актовыхъ книгъ – губерній Виленской, Ковенской, Гродненской и Минской Ивановъ Яковлевичемъ Спрогисомъ. При субсидіи отъ Виленскаго Учебнаго Округа*. Вильна: Типографія И. Я. Яловцера, 1888.
- [37] *Списокъ населенныхъ мѣстъ Ковенской Губерніи*. Ковна: Въ Типографіи Губернскаго Правленія, 1892.

LAIMUTIS BILKIS

On the Development and Origin of the Village Name *Jedžiötai*

Summary

Jedžiotai village in Aleksandrija eldership, Skuodas district, is not a very well-known Lithuanian settlement, but its name has a unique structure with no analogues in the onomasticon of Lithuania. Its origin is not easy to explain. In the work devoted to the research on the formation of Lithuanian suffix-derived oikonyms, this name is attributed to the category of unclear structures: it is believed that it is of anthroponymic origin and is derived from the personal name **Jedžiotas*, **Jedžius*, or **Jadžius*, the plausibility of which is justified (with a question mark) by the surname *Jedzevičius*. As for this hypothesis, the authenticity of all three reconstructed personal names is highly questionable. Such anthroponyms are not presumed by the current list of surnames, as the dubious surname *Jedzėvičius* is probably borrowed from Slavic languages. In addition, personal names **Jedžiotas*, **Jedžius* have not been recorded in historical anthroponymy research, at least for the time being: this also casts doubt on the possibility that the oikonym *Jedžiötai* originated (was derived) from these surnames. Given the opaque structure of the oikonym and the emerging doubts about the discussed hypothesis of its origin, it is necessary to study, in as much detail as possible, the peculiarities of the use of the oikonym in the living language and historical sources.

The analysis of the records of the oikonym from the living language suggests that the current form of *Jedžiötai* is undoubtedly used by the locals and is rather old. This is evidenced by the data from the beginning and the first half of the twentieth century.

The origin of Jedžiotai village should be linked to the sixteenth century, in the second half of which the settlement is already mentioned. Much information on the development of the village name may be obtained from the surviving records of the church books of the Ylakai parish to which Jedžiotai belonged.

The detailed analysis of the records of the village name in ecclesiastical and other types of historical sources allows distinguishing the following variants of the oikonym in historical records relevant to the study of its development and origin: with the initial *ei-* (*Woytowstwo Eydziackie*, *Ейdzяты*, *de Eydziaty*, *de Eydziaty*, *Eydziatty*, *Wies Eydziaty*, *do Eydziat*, *Do Wsi Eydziat*, *Ейdzяны*); with the initial *e-* (*de Edziatif*, *de Edziatis*, *de Edziotis*, *de Edziatis*, *de Edziaty*, *de Edziatow*, *de Edzioty*, *de Edziatif*, *de Edziatis*, *Edziatty*, *Edziotty*); with the initial *je-* (*de Jiadziatis*, *de Jedzioty*, *de Iiadziaty*, *de Iedziaty*, *de Iedzioty*, *de iedziaty*, *Jédžiötā*).

Considering the chronology of oikonym variants, the frequency of their use, the possibility to explain the reasons for their occurrence, and their implied origin, it can be stated that the most probable primary form of the village name Jedžiotai was **Eidžiötai*. In this case, a slightly later but rather frequent variant **Edžiötai*, which has originated due to the two-part monophthongization [ei] characteristic of the residents of Telšiai in northern Samogitia, can be considered dialectal.

The earliest form **Eidžiötai* used in historical sources can also be considered primary due to its relatively easy-to-explain origin. It would be an oikonym derived from the two-stemmed personal name *Eidžiotas*, **Eidžiötas*. The possibility that there could have been an anthroponymic variant with the accent on the second

stem beside the one with the accented first stem is proved by surnames of a similar structure, such as *Dáujotas*, *Daijotas* and *Daujōtas*, *Giniotas* and *Giniōtas*, *Girijotas* and *Girijōtas*, *Giriōtas*. The two-stemmed personal name *Eīdž-iotas* is mentioned in many anthroponymic works and has survived as a surname that at the beginning of the twentieth century was widespread in the vicinity of Varniai. The antiquity and evolution of this two-stemmed personal name is evidenced by the names of the nobility recorded in the historical sources from the middle of the seventeenth century: *Kažimierz Eydziatowicz* (= *Kazimieras Eidžiotavičius*) and *Pana Jana Eydziatowicza* (= *Jonas Eidžiotavičius*).

Considering **Eidžiōtai* the original form of the village name, it can be speculated that the current form *Jedžiōtai* may have originated from a dialectal or slavicised name **Edžiotai* with the initial *j*. This can be assumed in view of the fact that in the area of Telšiai in northern Samogitia, there are cases when *j* is added at the beginning of the word with the initial *e*, cf. *jēma* ← *ēma*. On the other hand, it cannot be ruled out that the emergence of such a form may also be associated with slavicisation of names.

Keywords: oikonym *Jedžiōtai*, evolution of oikonyms, origin of oikonyms, historical records, personal names *Eīdžiotas*, **Eidžiōtas*